

Dvojice novějších grošových nálezů z Úpicka (okr. Trutnov)

Vojtěch BRÁDLE

Radek NOVÁK

 73, 2018, s. 85–90

□□□

Two most recent boards containing grossi found in the Úpice region (Trutnov district)

During the last ten years, two boards containing grossi were discovered in the Úpice region (Trutnov distr.). The first one was found on the motocross track in the Radeč Village in 2011. It is represented by 437 coins and 3 coin fragments. All coins are classified as Prague grossi struck under Charles IV (1346–1378) – one piece, and under Wenceslas IV (1378–1419) – the remaining pieces. The second board was found in the cadastral territory of Kyje near Hajnice in 2018 (139 coins and 2 coin fragments). The coins are represented – with exception for one Meissen grossus – by the Prague grossi produced under Charles IV and Wenceslas IV. The boards are comparable by their content, and they could be buried in the turbulent times at the end of the rule of Wenceslas IV and during the Hussite Wars. The direct reason could be possibly represented by repeated war clashes in north-east Bohemia in 1421, which affected severely the Úpice region.

 board; Prague grossus; Radeč (Trutnov district) [CZ]; Kyje (Trutnov district) [CZ]; Hussite Wars.

□□□

 bromadný nález; pražský groš; Radeč (okr. Trutnov); Kyje (okr. Trutnov); husitské války.

Během posledního desetiletí došlo na Úpicku (okr. Trutnov) k objevu dvou hromadných grošových nálezů, které by měl v podobě základní zprávy představit tento příspěvek.

* PhDr. Vojtěch BRÁDLE, Muzeum východních Čech (Hradec Králové), v.bradle@muzeumhk.cz;
Mgr. Radek NOVÁK, Regionální muzeum a galerie (Jičín), novak@muzeumhry.cz.

1. Radeč (okr. Trutnov) 2011

První soubor objevil v prostoru dnes již neexistující motokrosové tratě na katastrálním území Radeč (okr. Trutnov) 29. července 2011 pan Miroslav Otmar. Jedná se o aktuální parcelu č. 1121, vedenou v současnosti jako lesní pozemek.

První mince byla nalezena v nahromaděné zemině při stopě využívané motocykly. Další ležely o něco výše ve svahu. Při následném odstranění vrstvy drnu byl odhalen větší shluk, který tvořilo na 330 ražeb. Jen kousek od tohoto jádra depotu došlo k objevu druhého místa s jejich větší koncentrací. Spolu s jednotlivě nalezenými mincemi tvořilo soubor celkem 431 ražeb. S mincemi bylo v daném prostoru nalezeno několik keramických střepů, které by potenciálně mohly pocházet z původní schránky, v níž byly peníze uschovány. Lze předpokládat, že nejpozději v souvislosti s terénními úpravami a provozováním tratě došlo k jejímu rozbití a rozvlečení mincí po svahu. Je třeba ovšem dodat, že spojitost střepů s objevenými ražbami nemůžeme spolehlivě prokázat.

Nálezce objevené mince vyjmul ze země a zároveň o nich informoval pana Jana Nešněru. Oba se následně zúčastnili předání depotu pracovníkům Muzea Podkrkonoší v Trutnově. Spolu s mincemi byla předána rovněž jimi vyhotovená zpráva s nálezovými okolnostmi a pořízenou fotodokumentací.¹ V souvislosti s objevem depotu byla na lokalitě tehdeším archeologem trutnovského muzea Radkem Novákem také provedena opakovaná rekognoskace. Při této příležitosti byl 6. listopadu 2011 na místě objeven opět menší počet mincí (6 ks a 3 zlomky).

Původní soubor nalezený v červenci byl 20. prosince 2011 předán do Muzea východních Čech v Hradci Králové (dále jen MVČ HK). Zde je evidován pod inventárním číslem N/N 21875–22305 (přírůstkové číslo H29/2012). Z pozdějšího výzkumu pocházející materiál je uložen v trutnovském muzeu pod přírůstkovým číslem A2/12. I když vzhledem k rozvlečení mincí se můžeme oprávněně domnívat, že některé jednotlivé ražby dnes v popisovaném nálezu chybí a nemáme tak k dispozici patrně úplně celou původně ukrytou hotovost, zachovaný soubor podává dobrý přehled o její podobě.²

¹ Na tomto místě je vhodné M. Otmarovi i J. Nešněrovi poděkovat za příkladný přístup, předání depotu a také za poskytnutí přesných nálezových okolností.

² Podle ústní tradice na lokalitě již dříve mělo údajně docházet k nálezům jednotlivých ražeb.

●□ 1: Radeč. Pražský groš Karla IV. z hromadného depotu mincí.

Foto Miroslav Beneš. Zvětšeno 1,5:1.

●□ 2: Radeč. Pražský groš Václava IV. z hromadného depotu mincí v nálezovém stavu.

Foto Miroslav Beneš. Zvětšeno 1,5:1.

V současné chvíli se depot tedy skládá celkem ze 437 mincí a 3 zlomků.³ Všechny zachované ražby představují pražské groše, přičemž až na jednu výjimku, kterou reprezentuje mince Karla IV. (1346–1378) (obr. 1), nesou ostatní v opisu jméno jeho syna Václava IV. (1378–1419) (obr. 2).

2. Kyje (okr. Trutnov) 2018

K nálezu prvních mincí z druhého souboru došlo 2. února 2018 na katastrálním území Kyje u Hajnice a další byly objeveny následující den. Mince jižně od intravilánu našel pan Matěj Šlegr na parcele č. 106/5, vedené v současnosti jako trvalý travní porost.

³ V podobě stručných zmínek byla existence depotu uvedena již opakovaně v odborné literatuře. Viz SLEZÁK, Milan: *Archeologie pravěku a středověku na užším Trutnovsku, Krkonoše – Podkrkonoší* 20, 2012, s. 464; BRÁDLE, Vojtěch: *Nález mincí z Radče. Poznámky k typologii bílých penízů Vladislava II. Jagellonského*, Fontes Musei Reginaehradecensis 20, Hradec Králové 2013, s. 8, pozn. 8; TŮMA, Ondřej: *Přehled archeologických zjištění Muzea Podkrkonoší v Trutnově na Trutnovsku v letech 2011–2016*, Archeologie východních Čech 12, 2016, s. 161, č. 39. O nález informovaly rovněž sdělovací prostředky. Anonym: *Mince vyjeli ze země motokosaři*, Mladá fronta Dnes 23, č. 40 z 16. února 2012, regionální příloha, s. B1 a B3.

I v tomto případě byl depot rozvlečen v prostoru a zjevně vlivem někdejších zemědělských prací se část mincí dostala k povrchu. Po prvotním objevu nálezece kontaktoval Miroslava Nováka z archeologického oddělení MVČ HK, který místo zdokumentoval a převzal dohledané ražby (obr. 3).⁴ Spolu s mincemi byly nalezeny rovněž dva drobné střepy z keramické nádoby, v níž nejspíše byla hotovost původně uložena a později byla rozbita. Ani zde však nemáme úplnou jistotu, že skutečně souvisí s depotem. Stejně jako u minulého nálezu se kvůli nálezovým okolnostem lze domnívat, že dnes známé ražby tvoří celý kdysi uschovaný soubor.

●□3: Kyje. Část ražeb z hromadného depotu mincí v nálezovém stavu.

Foto Petra Kopecká.

V současné době je nálezový celek uložen v MVČ HK pod inventárními čísly N/N 26801–26943 (přírůstkové číslo N1/2019). Protože část mincí byla v různé míře olámaná, byl jejich reálný počet zjištěn teprve po omytí destilovanou vodou a poskládání některých jednotlivých zlomků dohromady (obr. 4). Alespoň v podobě zlomku zde máme doloženo 141 ražeb. Jejich naprostou většinu znovu představují pražské groše Václava IV. (125 ks; z toho šest rozlomených na dvě části a osm olámaných se zachovanou cca polovinou mince či větší částí). Ty doplňují v podstatně menší míře pražské groše Karla IV. (13 ks). Dva drobné zlomky se nepodařilo s jistotou určit, ale nejpravděpodobněji znovu náleží k mincím Václava IV. Poslední známou minci z kyjského depotu repre-

⁴ I M. Šlegrovi je nutné vyjádřit poděkování za oznámení nálezu a další postup.

zentuje míšeňský groš – společná ražba Fridricha IV. Bojovného, Viléma II. Bohatého a Fridricha Durynského (1412–1425) (obr. 5).

●□4: Kyje. Část ražeb z hromadného depotu mincí po očištění. Foto Petra Kopecká.

●□5: Kyje. Míšeňský groš Fridricha IV. Bojovného, Viléma II. Bohatého a Fridricha Durynského z hromadného depotu mincí v nálezovém stavu.

Foto Petra Kopecká. Zvětšeno 1,5:1.

Zmíněné depoty byly nalezeny jen přibližně tři kilometry od sebe na sousedících katastrálních územích. Pro oba platí, že jej tvoří pouze grošová mince. Ani do jednoho ze souborů nebyly zjevně zařazeny drobnější nominály. Jednalo se tedy o hotovosti záměrně složené z nejhodnotnějších ražeb, které měli jejich někdejší vlastníci k dispozici. S výjimkou jediné mince v kyjském depotu obsahují pouze domácí pražské groše, a to se zřetelnou dominancí ražeb Václava IV., které v různé míře doplňují mince Karla IV.

Struktura uvedených souborů je typická pro naše četné nálezy, které byly ukryty během neklidné doby závěru vlády Václava IV. a hlavně následných hu-

sitských válek. Jsou-li tvořeny grošovou mincí, mají v nich nezřídka výraznou převahu právě Václavovy ražby nad exempláři jeho předchůdce na českém trůnu. Příležitostně pak mohou obsahovat rovněž malé množství míšeňských grošů či jiných mincí.

Počátek husitských válek Úpicko těžce zasáhl. V průběhu jara 1421 podnikli husité tažení do severovýchodních Čech, při němž dobyli např. Jaroměř nebo Trutnov. Již koncem května však v odvetě vpadlo do oblasti vojsko Slezanů, které do značné míry Náchodsko a Trutnovsko zpusťošilo. Jedním z nejhůře postižených míst byla právě Úpice, kde byla většina obyvatelstva povražďena.⁵ Válečné dění během roku 1421 tak může představovat vlastní přímou příčinu uschování mincovních depotů. Je třeba ovšem dodat, že reálné ověření této hypotézy provést nelze a tehdejší doba i v jiných letech poskytovala dost důvodů, aby se lidé strachovali (nejen) o svůj majetek. Případnému ukrytí v uvedeném roce by neodporovala ani přítomnost jednoho míšeňského groše v kyjském nálezů, neboť ražba tohoto typu měla být zahájena asi roku 1417.⁶ Uvedená mince nám zároveň datuje dobu, kdy nejdříve mohl být tento depot uschován.

⁵ WOLF, Vladimír – MUSIL, František: *Východní Čechy za husitské revoluce*, in: Felcman, Ondřej (ed.): *Dějiny východních Čech v pravěku a středověku (do roku 1526)*, Praha 2009, s. 539–543.

⁶ KRUG, Gerhard: *Die meißnisch-sächsischen Groschen 1338 bis 1500*, Berlin 1974, s. 140.

Numismatické listy

73 • 2018 • 1-2

NUMISMATICKÉ LISTY 73 • 2018 • 1-2

Vyobrazení k článku Borys PASZKIEWICZ, *Znaleziško denara ceskego króla Władysława I i inne niezwykle monety spod Radziejowa na Kujawach*, s. 33–36 (mince č. 1, s. 34).

○ ■ **ČECHY, Vladislav I. (II.)** (1140–1158–1172), denár po 1158.

Naleziště: **Radziejów [Kujavy, PL] 2004**. Zvětšeno 3:1.

Titulní strana:

Vyobrazení k článku Luboš POLANSKÝ, *Tři nepublikované nálezy uherských středověkých dukátů ze sbírky Národního muzea*, s. 69–84 (mince č. 1.1, s. 73–74).

○ ■ **UHRY, Zikmund I.** (1387–1437), mincovna: *Budín*, správce komory: Ulrich Kamerer, dukát cca 1411.

Sbírka: Národní muzeum, inv. č. H5-360046. Naleziště: **Nice [Francie] před 1870**. Zvětšeno 3:1.

Numismatické listy

73 • 2018 • 1-2

Vedoucí redaktor / Chief Editor: Luboš POLANSKÝ.

Redakce / Editors: Michal MAŠEK, Luboš POLANSKÝ, Jiří SLÁMA

Redakční rada / Editorial Advisory Board: Marek CAJTHAML, Petr HAIMANN,

Dagmar KAŠPAROVÁ, Jiří MILITKÝ, Věra NĚMEČKOVÁ, Vlastimil NOVÁK,

Borys PASZKIEWICZ, Zdeněk PETRÁŇ, Eduard ŠIMEK, Jan VIDEMAN, Petr VOREL.

Jazyková redakce / Language Editor: Roman LANG.

Kontakt / Contact Address: lubos_polansky@nm.cz • 224 497 283.

Anglická abstrakta a resumé překládá / English abstracts and summaries translated by
Gabriela & Vlastimil NOVÁK.

NÁRODNÍ MUZEUM

Vydává: Národní muzeum ve spolupráci s Českou numismatickou společností.

Technická příprava a grafická úprava: Quattro-Production s. r. o.

Tisk: Kleinwächter Holding, s. r. o.

Přímý prodej zajišťuje stánek v Nové budově Národního muzea. Distribuci povinných výtisků,
výtisků pro předplatitele a distribuci volných výtisků zajišťuje Obchodní oddělení,

Národní muzeum, Václavská 1, 110 00 Praha 1, telefon 224 497 159, fax 222 246 047

(ze zahraničí: telefon +420 224 497 159, fax +420 222 246 047), e-mail: publikace@nm.cz.

Zde se přijímají i objednávky předplatného, z ČR i ze zahraničí a poskytují informace o cenách
předplatného. Členům České numismatické společnosti zasílá Česká numismatická společnost,

Arménská 1372/10, 101 00 Praha 10 - Vršovice, telefon 271 730 775.

Vychází dvakrát ročně jako dvojčíslo.

Redakční uzávěrky jsou 1. dubna a 1. září.

Pokyny pro autory najdete na www.nm.cz/publikace.

1.1. ČECHY, Boleslav II., Cach 89.

Naleziště: **Bodzia**, hrob D162 [PL].

1.3. ČECHY, Boleslav III., Cach 194.

Naleziště: **Bodzia**, hrob E864/II [PL].

2.1. ČECHY, Vladivoj I., Cach 219-221?

Naleziště: **Dziekanowice**, hrob 4/06 [PL].

Zvětšeno 2:1.

2.2. ČECHY, Břetislav I., Cach 324?

Naleziště: **Dziekanowice**, hrob 27/96 [PL].

Zvětšeno 2:1.

2.3. ČECHY, Spytihněv II., Cach 330.

Naleziště: **Dziekanowice**, hrob 26/99 [PL].

2.4. ČECHY, Vratislav II., Cach 346.

Naleziště: **Dziekanowice**, hrob 28/10 [PL].

2.4. ČECHY, Jaromír I., Cach 242, 248?

Naleziště: **Dziekanowice**, objekt XXV/02 [PL].

O b s a h

- □ **Michal MAŠEK**
Významné životní jubileum Zdeňka Petráně..... 3
- □ **Michal MAŠEK**
Portréty na mincích pergamských vládců
Portraits on coins of the rulers in Pergamon..... 4
- □ **Jiří SLÁMA**
K počátkům peněžní směny v Čechách
Notes to the beginning of the monetary exchange in Bohemia 10
- □ **Vojtěch BRÁDLE**
Poznámky k rozebrání denárového depotu z Čistěvsi (okr. Hradec Králové)
Some notes to the dispersal of the hoard of deniers from Čistěves (Hradec Králové district)..... 15
- □ **Stanisław SUCHODOLSKI**
**Czeskie monety z X–XI wieku z cmentarzysk
w miejscowościach Bodzia i Dziekanowice (Polska)**
*Bohemian coins of the 10–11th centuries from the cemeteries
in Bodzia and Dziekanowice (Poland)* 19
- □ **Borys PASZKIEWICZ**
**Znalezisko denara českého krále Vladysława I i inne niezwykłe monety
spod Radziejowa na Kujawach**
*The find of the denier of King Vladysław I of Bohemia and other unusual coins
from the area of Radziejów in Kuyavia (Poland)*..... 33
- □ **Marek BUDAJ**
**Strieborné mince Žigmunda I. Luxemburského (1387–1437)
a ich dopad na uhorské menové pomery**
*Silver coins of Sigismund I of Luxembourg (1387–1437)
and their impact on the Hungarian monetary situation* 37
- □ **Luboš POLANSKÝ**
Tři nepublikované nálezy uherských středověkých dukátů ze sbírky Národního muzea
Three unpublished finds of the Hungarian medieval ducats from the collection of the National Museum 69
- □ **Vojtěch BRÁDLE – Radek NOVÁK**
Dvojice nejnovějších grošových nálezů z Úpicka (okr. Trutnov)
Two most recent hoards containing grossi found in the Úpice region (Trutnov district)..... 85
- □ **Pavel GREGOR**
Tlustý kruhový peníz se lvem
Thick round coin with lion image 91
- □ **Jiří RYANT**
Hodnocení Josefa Smolíka z roku 1915
Characteristic of Josef Smolík dating to 1915..... 97